МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования
«ТЮМЕНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»
Тобольский педагогический институт им. Д.И.Менделеева (филиал)
Тюменского государственного университета

УТВЕРЖДАЮ
Директор
_______________ Шилов С.П
«28» ___________ 2020 г.

ОЦЕНОЧНЫЕ МАТЕРИАЛЫ
ПО ДИСЦИПЛИНЕ
СОВРЕМЕННЫЙ ТАТАРСКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК
44.03.01 Педагогическое образование
Профиль: начальное образование
форма обучения: заочная

1. **<u>Паспорт фонда оценочных средств по дисциплине</u>**

№ п/п	Темы дисциплины (модуля) / Разделы (этапы) практики* в ходе текущего контроля, вид промежуточной аттестации (зачет, экзамен, с указанием семестра)	Код и содержание контролируемой компетенции (или ее части)	Наименование оценочного средства (количество вариантов, заданий и т.п.)
1	2	3	4
1.	Фонетика	**ПК-1:** Способен осуществлять обучение учебному предмету на основе использования предметных методик с учетом возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся. **ПК-2:** Способен применять современные информационно-коммуникационные технологии в учебном процессе.	Вопросы к практическому занятию. Устный ответ. Реферат. Вопросы к экзамену.
2.	Лексика	**ПК-1:** Способен осуществлять обучение учебному предмету на основе использования предметных методик с учетом возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся. **ПК-2:** Способен применять современные информационно-коммуникационные технологии в учебном процессе.	Вопросы к практическому занятию. Устный ответ. Реферат. Вопросы к экзамену.
3.	Словообразование	**ПК-1:** Способен осуществлять обучение учебному предмету на основе использования предметных методик с учетом возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся. **ПК-2:** Способен применять современные информационно-коммуникационные технологии в учебном процессе.	Вопросы к практическому занятию. Устный ответ. Реферат. Вопросы к экзамену.
4.	Морфология	**ПК-1:** Способен осуществлять обучение учебному предмету на основе использования предметных методик с учетом возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся. **ПК-2:** Способен применять	Вопросы к практическому занятию. Устный ответ. Реферат. Вопросы к экзамену.

		современные информационно-коммуникационные технологии в учебном процессе.	
5.	Синтаксис предложения	**ПК-1:** Способен осуществлять обучение учебному предмету на основе использования предметных методик с учетом возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся. **ПК-2:** Способен применять современные информационно-коммуникационные технологии в учебном процессе.	Вопросы к практическому занятию. Устный ответ. Реферат. Вопросы к экзамену.
6.	Синтаксис текста. Пунктуация	**ПК-1:** Способен осуществлять обучение учебному предмету на основе использования предметных методик с учетом возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся. **ПК-2:** Способен применять современные информационно-коммуникационные технологии в учебном процессе.	Вопросы к практическому занятию. Устный ответ. Реферат. Вопросы к экзамену.
	Экзамен	**ПК-1:** Способен осуществлять обучение учебному предмету на основе использования предметных методик с учетом возрастных и индивидуальных особенностей обучающихся. **ПК-2:** Способен применять современные информационно-коммуникационные технологии в учебном процессе.	Собеседование по вопросам

2. <u>Виды и характеристика оценочных средств</u>

1. Устный ответ

Устный ответ представляет собой сообщение небольшого объема, свободной композиции, передающего индивидуальные впечатления, суждения, соображения автора об обозначенной проблеме. Тема доклада выбирается студентом самостоятельно из предложенных преподавателем.

При оценивании работы учитывается полнота и глубина раскрытия темы, оригинальность и самостоятельность суждений, логичность и последовательность раз

2. Самостоятельная работа

Выполнение самостоятельной работы предполагает осмысление студентом определённого аспекта развития региональной татарской литературы и возможностей включения образцов региональной татарской литературы в образовательную деятельность в рамках выполнения профессиональных задач по профилю подготовки.

Выполнение работы включает в себя следующие этапы:

- подбор и систематизацию материалов научно-исследовательской литературы,
- выделение важных моментов исследований по избранной теме,

- самостоятельное осмысление степени изученности или дискуссионности проблемы исследования,
- самостоятельная попытка анализа литературного материала;
- структурирование материала,
- составление плана самостоятельного исследования,
- изложение материала в соответствии с пунктами плана и логикой развития мысли,
- оформление работы.

При оценивании работы учитывается объем изученных источников, самостоятельность анализа.

3. **Реферат**

Выполнение реферата предполагает осмысление студентом научных работ по теме, заявленной в названии реферата, рассмотрение степени изученности заявленной проблемы с изложением наиболее значимых дискуссионных теорий, формулирование выводов относительно проблемы исследования. Тема работы выбирается студентом самостоятельно из предложенных преподавателем.

Выполнение реферата включает в себя следующие этапы:

- выбор темы,
- подбор и систематизацию материалов научно-исследовательской литературы,
- выделение важных моментов исследований по избранной теме,
- самостоятельное осмысление конкретной проблемы, представленной в изученной литературе,
- оформление реферата.

При оценивании работы учитывается объем изученных источников, полнота и глубина раскрытия темы.

<u>Собеседование</u>

Собеседование – средство контроля, организованное как специальная беседа преподавателя с обучающимся по контрольным вопросам и по темам изучаемой дисциплины, целью которой является выяснение объема знаний обучающегося по определенному разделу, теме, проблеме и т.п., проводится в устной форме.

<u>Промежуточная аттестация</u>

Все обучающиеся допускаются к прохождению промежуточной аттестации независимо от итогов текущего контроля. При промежуточной аттестации обучающихся по экзамену применяется система оценивания: «неудовлетворительно», «удовлетворительно», «хорошо», «отлично».

Оценка может быть выставлена по итогам текущего контроля, если студент продемонстрировал на протяжении семестра совокупность осознанных и структурированных знаний по дисциплине. Студент может отказаться от выставления оценки без экзамена и сдать его.

При проведении экзамена обучающийся после предъявления зачетной книжки выбирает экзаменационный билет в случайном порядке. Экзаменационный билет состоит из двух теоретических вопросов по темам, изученных в рамках лекционных и семинарских занятий. На экзамене на подготовку отводится 40 минут. При подготовке допускается составление краткого конспекта ответа. По ходу ответа или после ответа возможны уточняющие и дополнительные вопросы экзаменатора.

3. <u>Оценочные средства</u>

Образцы заданий для самостоятельной работы

Примерная тематика рефератов

1.Татар телендәге сузык авазларны тикшерү.
2.Татар телендәге тартык авазларны тикшерү.
3.В. А. Богородицкийның татар фонетикасы өлкәсендәге әһәмияте.
4.Әдәби әйтелешнең әһәмияте.
5.Фонема теориясе.
6.Татар язуының тарихы.
7.График кыскартулар. Аларның типлары.
8.Татар теленең отфографиясе һәм аның графика белән мөнәсәбәте.
9.Сөйләм нормаларның бозылуы һәм аларның сәбәпләре.
10.Татар алфавиты. Хәрефләрдә авазларның чагылышы.
11.Сүзнең морфологик төзелеше.
12.Тамыр, кушымча, нигез.
13.Телнең сүзьясалыш структурасы.
14.Ясалма сүзләрнең төзелеше буенча төрләре.
15.Сүзьясалыш ысуллары.

Задание № 1

I. Бирем: басымы беренче иҗеккә төшкән сүзләрне язып алыгыз.

Бара, әнә, ярма, алсын, кызыл, барсыннар, ләкин, әмма, һәрвакыт, улмы, хәтта, барма, юма, барганда, яшьтер, киләсең, хат, сүзләр, буйсынмый, сөт;

II. Бирем: басымы икенче иҗеккә төшкән сүзләрне язып алыгыз.

Барсыннар, әнә, барма, көткәннәрдер, алсын, һаман, сөйләмәгез, укы, китче, алма, барган, хәбәр, ия, кушма, заман, шигырь, дәфтәр, юлчы, тәнәфес, аю;

III. Бирем: басымы өченче иҗеккә төшкән сүзләрне язып алыгыз.

Тырышалардыр, көрешкән, карармын, барма, аюлар, барабыз, алыгыз, әһәмият, китегез, татулыкмы, киләсез, юма, барсыннар, җөмләләрне, укытамын, киенгәндер, берсүзсез, татарча, боерык.

Задание № 2

Бер пэм куп мэгънэле сузлэрне аерып курсэтегез. Сузлэрнен мэгънэлэрен анлатыгыз:
Туры, тун, сабак, мон, кайнар, мук, кешнэу, пэрдэ, хэл, китап.

Жомлэлэрдэ аерып бирелгэн сузлэрнен кучерелмэ мэгънэлэре нэрсэгэ нигезлэнеп ясалган?
а) Кызыл отряднын башында озын Хосэен иде. (П.Т.)
б) Энкэлэреннэн эз генэ калсалар, узлэренен яшь, комеш тавышлары белэн ботен тауны, урманны янгыратып кешнилэр. (Г.И.)
в) Минем ачу языльп та китэ (Ш.М.)
г) Менэ шул фэкыйрь вэ шунын остенэ эллэ ничэ авызлы булган семья эченэ мин ятим бала булып килеп кергэнмен. (Г.Т.)
д) Ничэ еллар буе кырда йореп,
Бокрэеп беткэн бер Урак,

Теше сынып, тэмам эштэн чыгып,
Очырмада ятты бик озак. (М.Г.)

Жирле шагыйрь Булат Солэймановнын «Мин себер татарымын» жыентыгыннан 10 индивидуаль автор метафорасын сайлап алыгыз. Автор ижатыннан метонимик сузлэрне, синекдохаларны барлагыз, аларга характеристика бирегез. Кучерелмэ мэгънэ нэрсэгэ нигезлэнеп ясалуын билгелэгез.

Сузлэрнен омонимнарын табыгыз пэм торлэрен билгелэгез:
Каралу, бит, яр, сау, бу, ук, ачу, карга, таба, без, тары ала микэн, ач, су-кырларны, саз, карга, бар, жэйдэ, бик мул ла, тир, яшь.
Синонимик рэтлэр тозеп, доминанта сузен билгелэгез.
Белем, сэламэтлек, бурыч, йору, эссе, ачулану, туну, понэр, гариза, ямьсез.

Задание № 3

1.Укыгыз. Исемнәрнең башка сүз төркемнәреннән нинди лексик-семантик, морфологик һәм синтаксик үзенчәлекләре белән аерылып торуларын аңлатыгыз. Ялгызлык исемнәрен аерып күрсәтегез.

Литва татарлары

Узган җәйдә Зигмас Зинкявичюсның “Литва теле тарихы” дигән монографиясенең икенче томы басылып чыкты. Китапта литва теленең VII гасырда формалаша башлау үзенчәлекләреннән алып беренче литва китаплары чыга башлауга кадәрге чорга (1547) тирән фәнни күзәтү бирелә, күрше халыклар телләре белән булган үзара бәйләнешләр анализлана.

Китапта Татарстан Республикасы галимнәрен, язучыларын, тел белгечләрен кызыксындырырлык бүлекләр дә бар. Мәсәлән, “Литва дәүләте һәм литва теле” дигән бүлектә (140-144 битләр) татар һәм литва телләре арасындагы бәйләнешләргә зур урын бирелә. Галим XIV гасыр ахырларында Литва җиренә татарларның килеп чыгуын аерым алып тикшерә. Бөек князь Витаутас белән Тохтамыш хан арасында союз төзелгәннән соң, Литвага шактый гына татарлар күчеп килә. 1397 елда булган сугыш вакыйгаларыннан соң, тагын күпмедер дәрәҗәдә татарлар бирегә мәҗбүри рәвештә күчереп утыртыла. Аларның күбесе Вильнюс тирәсенә, Воке елгасы буена, шулай ук Тракай, Немежис, Бутримонис, Каунас кебек башка төбәкләргә күчеп утыра...

(Альбинас Высоцкис)

2.Күчереп алыгыз. Сыйфатларның астына сызыгыз. Лексик-семантик, морфологик, синтаксик үзенчәлекләрен билгеләгез.

Клара өчен биредә һәр нәрсә яңа, сәер, кызыклы иде. Менә өй эче. Ап-ак зур мич, кечкенә тәрәзәләр. Тәрәзә төпләрендә - эреле-ваклы савытларда, чыра кадап, сабакларын бәйләгән гөлләр... Тәрәзә яңакларында – кызыл башлы озын сөлгеләр, кашагаларда – ак челтәр... Түр почмакта – пыяла капкачлы карсак кына кара шкаф, шүрлекләрендә - төрле төстәге, төрле иштәге савыт-сабалар, түбәсендә - нииндидер катыргы кенәгәләр һәм тузган китаплар... Мич катыннан өйне икегә бүлеп сузылган бүлмә тактасы буенда – күпертеп, пөхтәләп җыештырылган иске генә тимер карават. Аннары менә кулдан гына эшләнгән текә артлы агач кәнәфи, шомарып-саргаеп беткән, калын аяклы таза урындыклар, киҗеле ашъяулык япкан шундый ук гади өстәл, өстәлдә патша башлары белән бизәлгән җиз самовар.

(Әмирхан Еники)

3.Саннарны табып, аларның төркемчәләрен билгеләгез. Төзелешен тикшерегез.

1)Шунда өч-дүрт кеше – бөтен бер делегация – вагонга керергә рөхсәт сорады. 2) Тагын ике көннән 2 нче номерлы приказ әзерләнде. 3) Бронепоезд 500 ләп снаряд тондырган булып чыкты. 4) Пулеметлар бер минутка да туктап тормады. 5) Сәгать унберләрдә, һич көтмәгәндә, дошман, сул флангтан бәреп кереп, 1 нче Петроград полкына ташланды. 6)

Төнге өченче яртыга кадәр штаб оператив документлар әзерләде. 7) Әнә, язганнарын, икенче көнне таң атканда, Кобозев алдына китереп тә салды. 8) Дикъкате үзеннән-үзе кәгазьгә төртелде: «Казан группасы приказы. № 1. 8 август, 1918 ел».

(Илдар Низамов)

4.Алмашлыкларны табыгыз, нинди сүз төркеме белән мөнәсәбәттәш булуларыннан чыгып, төркемнәргә (исем алмашлыклары, сыйфат алмашлыклары, рәвеш алмашлыклары) аерып языгыз.

Кеш. Бу исем миңа башта бик сәер тоелган иде. Соболь – безнеңчә чынлап та кеш микәнни? дип баш ваттым. Бездә бит гомумән җанварлар, җәнлекләр. кошлар исеме бергә җыелып, ачык аңлатма бирелеп, тиешле тәртипкә салынмаган. Сүзлекләргә карасаң, анда да шул: “Соболь – кеш” диюдән башканы тапмыйсың. Ни өчен кеш, кайдан алынган, халыкта бармы ул? – монда җавап юк. Ләкин сораша торгач, собольнең кеш булуына ышанырга туры килде. Мәсәлән, безнең халыкта: “Ас кебек ак, кеш кебек кара” дигән чибәр кешеләргә карата әйтү бар икән. Менә шуннан соң гына күңел тынычланды.

(Әмирхан Еники)

5.Рәвешләрнең төркемчәләрен билгеләгез һәм ясалыш-төзелешләрен аңлатыгыз.

Яссы тау итәген биләп утырган каен, юкә катнаш усаклыкны күптән инде Поши урманы дип йөртәләр. Исеме җисеменә туры килә дигәндәй, монда пошилар чыннан да бик күп. Шушы усаклык аша буровойга йөргәндә, алар безгә дә көн саен диярлек очрап торалар. Тармакланып үскән зур мөгезле башларын агач арасыннан сузып, артыбыздан бик кызыксынып карап калалар алар. Монда, усаклыкта, рәхәттер үзләренә. Җәен урман эчендә билдән сусыл үлән була. Кышын исә тәмле юкә, каен, усак кайрылары күпме кирәк.

(А.Хәсәнов)

Примерные вопросы к экзамену

1. История становления и развития, объект, цели и задачи татарского языкознания.
2. Актуальные направления в современном татарском языкознании.
3. Татарский язык в системе тюркских языков.
4. Основные формы существования татарского языка.
5. Диалекты татарского языка.
6. Основные этапы развития татарского литературного языка.
7. Объект и предмет, цели и задачи татарской лексикологии.
8. Лексическое значение слова и его типы.
9. Явление полисемии в татарском языке.
10. Явление омонимии в татарском языке.
11. Явление синонимия в татарском языке.
12. Явление антонимии в татарском языке.
13. Экспрессивно-стилистические пласты словарного состава татарского языка.
14. Изменения в словарном составе татарского языка.
15. Активный и пассивный состав лексики татарского языка.
16. Заимствования в татарском языке.
17. Виды фразеологизмов в татарском языке.
18. История становления и развития татарской лексикография.
19. История становления и развития татарской ономастика.
20. Фонетический строй татарского языка.
21. Принципы классификации звуков татарского языка.
22. Звуковые изменения в татарском языке.
23. Орфоэпические и орфографические нормы татарского языка.

24. Виды морфем в татарском языке.
25. Позиционное выражение морфонологических явлений в татарском языке.
26. Модели морфонем, образованных при морфонологических явлениях.
27. Основные виды морфонем в татарском языке.
28. Пути развития лексической системы татарского языка.
29. Способы словообразования в татарском языке.
30. Словообразовательная структура слов в татарском языке.
31. Грамматические категории имен существительных в татарском языке.
32. Разряды имен прилагательных в татарском языке.
33. Разряды местоимений в татарском языке.
34. Разряды имен числительных в татарском языке.
35. Разряды наречий в татарском языке.
36. Грамматические категории глагола в татарском языке.
37. Формы прошедшего времени в татарском языке.
38. Перифрастические формы временного значения в татарском языке.
39. Формы модальных наклонений в татарском языке.
40. Залоги глагола в татарском языке.
41. Формы причастия в татарском языке.
42. Формы деепричастия в татарском языке.
43. Имена действия в татарском языке.
44. Инфинитив в татарском языке.
45. Предикативные и модальные слова в татарском языке.
46. Послелоги и послеложные слова в татарском языке.
47. Союзы и союзные слова в татарском языке.
48. Объект и предмет, цели и задачи татарского синтаксиса.
49. Связи слов в татарском языке.
50. Виды словосочетаний в татарском языке.
51. Виды предложений в татарском языке.
52. Простое предложение в татарском языке.
53. Структура сложного предложения в татарском языке.